

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
 Províncies un mes . . . 0'25 Ptas
 Espanya un any . . . 6'00
 Número corrent . . . 0'05 cént.
 No reformam els originals.

Direcció y Redacció: Arabi G-pral.
 Buzón: Kioek, A. Cebriàs - Cort.
 DOM CILI DE «ES MASCLÉ ROS»
 EUREKA: CONSEJO DE CIENTO 336
 BARCELONA

Anunci a n'es FOCH Y FUM.
 (Per setmanes y amb variació)
 Plata entera (prosa o vers) 100 Ptas
 Id. mitja 60
 Id. cuarta part 35
 Versos de 10 retxes, dècima 2
 Id. de 5 id. quinzena 1
 Amb prosa CINQUA céntims per paraula.

(Tirada: 4000 exemplars)

Setmanari bilingüe inimich de ses penes y amich d'es bon humò

AVIAT Sa publicarà s'important folleto titulat «Es joch privat a Mallorca y ses seues mangarutes». Quant surti comprarlo aviat que no mos passi com en «El Miramar Embarrancat» que el va acaparà sa policia (ja era tard) y encara no los mos han tornats.

Camino de la redención

—A mi no me vengas con romances; la cuestión social es insolucionable, el obrero gime mientras sea oprimido, pero su ambición no es otra que tornarse én opresor, para así esclavizar a sus antiguos compañeros profesionales.

—Pero ten en cuenta la gran evolución, lo mucho que se ha transformado el Mundo en lo tocante a la lucha de clases. Hoy el obrero ya tiene voz y voto directo en los asuntos a ventilar, ya es reconocida y autorizada su sindicalización; nada; vuelve la mirada unos años atrás, medita y dime lo que ves.

—Veo a un Lerroux raquiticamente vestido, pregonando que la propiedad es un robo, que hay que encender grandes hogueras con los libros del registro propietario, quien con su charlatanería ha conseguido elevarse aun mas que los ladrones propietarios de antaño de los cuales protestaba, que no va a pie porque tiene auto, que viste elegantemente y en una palabra, ya no es Lerroux a secas, es D. Alejandro Lerroux y todo esto a quien se lo debe?

—¿Y que significan tus razonamientos?

—Que como Lerroux, serán Pestaña, «El noy del sucre» y cuantos se distinguen en la algarada sindicalista actual.

—¿Y que tiene que ver todo esto?

—Que los hombres son elásticos, que sin ambición no hay progreso, que todos estos tipos solo anhelan colocarse en el mismo sitio donde hanse colocado sus antecesores, que todo esto es música celestrial que ...

—Calma, calma. Ni debe extrañarte que Lerroux se haya hecho propietario predicando que la propiedad es un robo, ni que en el dia de mañana suceda cosa semejante con Pestaña y sus compañeros, porque el hombre, siempre ha sido y será flexible, transigente, ambicioso, pero el ideal por ellos predicado es sano, puro, inviolable; luchan por este ideal sin conseguir la totalidad de los beneficios que el mismo otorga, se convencen de la incultura de la masa obrera, ven que son estériles sus constantes sacrificios para la total redención del trabajo y luego es cuando truecan el sacrificio en beneficio, abrigándose con la capa burocrática de la cual protestaban mientras fueron oprimidos, pero el ideal se mantiene firme, va desenvolviéndose; todos los charlatanes que ayer no tenían una peseta y hoy son potentados, retiráronse del ruedo luego de haber cumplido parte de su misión y dejando un sustituto que continuará su comenzada obra. Vuelve la vista atrás nuevamente y convénctete del gran paso que ha dado la masa obrera con solo seguir la ruta marcada por cuatro vivos apovechados.

—¿Y hay derecho a ello?

—¿Y que sería de nosotros sin un vivo que nos capitaneara? Es por medio de la evolución que debemos conseguir nuestro intento, pero debe constarnos que antes de ver realizada la redentora obra, no serán pocos los aprovechados que tendremos que encumbrar; pero por algo se empieza una grande obra y al hacer el epílogo, bueno será que exijamos estrecha cuenta de sus actos a los fingidos e histriónicos redentores si los hay, aunque cuanto consigamos a ellos tengamos que agradecérselo y mayor

será el castigo al verse nuestros jueces, condenados por sus propias víctimas. Lo que urge es ir adelante, hasta conseguir la redención total del trabajo, borrando así de una vez la odiosa diferencia de clases.

JORGE MARTÍ ROSELLÓ.

Barcelona—Noviembre—1919.

De Manacó

«Es casament d'un Don Fulano amb'una Fulana».

Prosegueix aquesta famosa serie interrompida per espai de tres setmanas, per motiu d'haver sufrit en *Mitja-Bota con resignación cristiana* certa enfermedad durant aquest temps; ha estat una maleïta legal, no va esser d'aquelles que molts de joves la ocultan a casa seua.

Important. Comvé amich lectó que antes de pasarte per sa vista aquestas mal redactades retxes, aclusius un uy, ta tapis ses oreyes y li posis a demunt an tul, y així no ta resultarà tan brut; ja que s'asuuo de que tractam es de lo més inmoral y escàsos que registra s'històri manacorina.

Procura lleitji bé sa paraula *tul*, perque si l'hi canviás una sola lletra ta quedará es nom d'una cosa redona....

Primé episodi (part cómica)

Quedarem (si mal no record) a n'es primé en que aquell senyó mitjansé y es pare de «La Celosa» estaven disposts a emigrar cap a Bones Ayres ja que eran víctims d'un engan; emperò no tot lo que sa proposen ets homos heu realizar, aquesta vegada després d'haver recapitrat y haversé humiliat respectivament fiya y mare a n'es pasatjés... deciden demorà es viatje en so fi de indagà si veritadernament eran reals es fets que acabaven de presenciacià.

Es mitjansé esclavisa a sa seva nina trasladant-hi a un Hospital y s'altra..., com si res fos estat.

Es cap d'un parey de dies es pares de «La Celosa» sostienian sa siguiente conversa: Deya ell:—No puch comprenda que fent tres anys que sa nostra fiya, s'entengués amb'ell y fins hare no hey hagués hagut res de nou...

¡Bencit! Contestà ella: que no veus que empleava lo que emplean a n'el Japó, que també acaba en on...

Ja heu comprengut ell, y sense di res a sa seva dona hen ya comprá una dotzena per donarli es chasco.

Pensant que allò era una pildora cada dia antes d'anà a jeura en prenia una amb'un glopet d'aigo y... ¡Oh fatalitat! es cap d'un parey de dies agafà sa dona tot asustat diguentlhi:

¡Un fenomeno! es meu ventra es una màquina de fe bambolles.

¡Que no estás bo? digué ella.

¡Ja heu val! ara que tenim sa fiya casada amb un senyó mos vendràs ses maleties. ¡No porém essé dichosos! ¿Y que tens?

¡O8 estrella meia! ¡Pedeset d'es meu bisbel! cada pich que vuy fé un tró ma surt sa pildora inflada en forma d'un globo...

Mitja Bota.

NOTA: Tench en cartera una infinitat de notícies d'actualitat; aniran la setmana qui vé.

ALTRA: M'acaban de di, qu'hare aquell senyó tant Bonet... mos pujo es fluido de s'electricitat per sufragá es gastos de «La Celosa». ¡Ja heu vol!

Carros y carretóns

Per tenir un trebav ben fet cercau sempre en *Tomeu Gay* que es un pintó molt discret el qual sa feina li ret y no engana ningú mai.

Pintó

Pintó

Escoltauho fredoléchs

Cine Qui es costipa es perque vol y querre es fret l'enamora pues que es milló consol que encalteix cualsevol es cine La Protectora.

De Son Sardina

S'altra diumenje mos feren un «Don Juan Tenorio» que no sabém cert si va essé *Don Juan o Ses Bribonas*.

Lo que sabém cert és qu'en Juan es pintó, que està a devant es teatro mos feya pagá 40 centims d'entrada y en camvi a n'es programa mos prometé qu'hey pendrien part tres señoras y sois na verem dues, ara ets homos eren deu a n'es programa y deu a ses taules perque no distinguexen entre homos de papé y homos de carn y os.

A «Don Juan» sols l'entenguerem cuant va di:

¿No es verdad ¡Oh Doña Inés!
que con intención supina
hoy a los de Son Sardina
los hem robats es dobbés?

Un espectadó.

En Juan participa a n'es lectós Son Sardineros que ja ha romdudes ses relacions que tenia en na Coloma. S'han entregats ets objectes qu'en prova d'estimació s'havien confiats menos un canó de posa guyes y unes postals qu'en Juan vol conservá per grata memoria y recort de ses siniestres velades baix de sa seu finestra.

Es canó, segons sa comprén d'es seu di, n'ol va donà perque tenia pò qu'es vehinats no sa tamesen, però ni va donà un'altra que, apesa de no essé jernà, no deixa d'essé bastant lluent y l'acceptà con mil amores.

En Juan està content y satisfet perque sap que ella ha trobat un'altra jove que també està acostumat a anà de nits, pero liaconseya que no li fassa baixa s'escala a les fosques perque te sa costum de caure.

No heyá com una valdemosina, jovent si vols festetja jo en se una de fadrina y ses señes ta vuya, està antes d'arribà entre carretera y via. Per genre no ma volia sa mare de na Coloma y no sa temé que sa fia era una valenta ploma.

Un tort.

S'altra dia a Ciutat hey hagué un matrimoni d'aquells de campanilles, y los deim de campanilles perque surten a n'es ecos de Sociedad de «La Ultima Hora», «La Almudaina» y hasta de «Correo de Mallorca» diguentlhi a sa novia la bellissima y distinguida y a ell, s'auercocch, el distinguido o el conocido joven.

Aquest matrimoni de marras pará es jinol per anticipat aixies que ella antes de contreura efectuat enlace visita, casa per casa, d'es qui creia disposts a ferí un regalo demandant a un es cuadro d'es capsal d'es llit, a un altra mitja dotsena de cadires, a un altra sa moxina o un guiem y gracies a n'aquest procediment han parat sa casa un poch pasante.

A so de trompeta s'anunciá qu'es viatje de homes havia d'essé Barcelona—Madrid—San Sebastián—Asturias y Sant Felip de Guixols però no sa sap, si pa sa baixa d'es francs o perque s'Isla no fia, sa lluna de mel ha tengut qu'essé Sou Serra—Sa Vileta—Son Llinl.

Es periodichs no s'olvidaren de consigná que se

sirvió a los convidados un expléndido *lunch*, lo que s'han gordat de di es que molts d'es qui hey anaren perque sa novia los convidá cuant li feren es regalo, s'en hagueren de torná dejuns perque ses ensaimades, qu'eren de deu centims, y bon profit, estaven tasades, contades y limitades.

Hey hagué vestit blanch per alló de que li poguessin cantá sa cansó:

*Tanto vestido blanco
tauta parola
y el puchero a la lumbre
con agua sola.*

Moltisimes vegades valen mes uns caragols de C'an Perantonio que un puré de fava d'es Grand Hotel.

De Solle (per un jove de Ses Arjiles)

¡Ta particip qu'es dia d'els morts, cuant devies esser a misa, un altra jove t'acompanyá s'atlota cap amunt per sa carretera de Deyá fins Deu sap ahont.

Per tant enloch de cuidarté de du ses verdures a sa plassa, convendria que ta cuidases de s'atlota cuant menos es ratos perduts y així sabries cuant has de teni celos y cuant nò.

Ademés advertesch a ses joves que acompañaven s'atlota d'es moreno que no diguin mentides si ne sa veritat, que sempre suria.

*Joves que varen segui
cuant compañoaven s'amiga
desde es carreró d'en Figa
fins a un altra camí
si hey ha mal heu poreu di
que de lo que pos aquí
no vuy que ningú sen riga.*

Un qui recorre es poble.

**

Estam enterats, per veus volanderes, de que p'és contorn de Soile hey tresquer un parey de polllos, entre ells un que du vidrieres, que alsen s'u.

Heu advertim a ses mares y a ses atlotes per que sa mirin en so mostrá es baixos a n'aquesta comisió y feim mensió especial per aquella francesa que les entusiasma tant

En Manetes.

¿Qui heu negarà?

A sa Fonda d'el Perú
creis que es fá un menjá de Rey
y es serveix en tota lley
un menjá bo y oportú,
ja may s'hen queixa ningú
puesto que de cada dia
es qui es seu gavatz confia
en mans d'en Juan Sansó
sa sol omplí bé es panxó
fent molt grossa economia.

Ceses d'amichs

Alegria tant grossa com sa que prengué es camaré jaujé y distinjít d'el «Jaume I» cuant s'enterá de que el «Cádiz» havia arribat a Barcelona sent portadó d'es seu inseparable amich millonari, ja no la te ni un casat de fresh que sa dona li amolla dos bessons

El convidá a devall terra y per postres li da un xigarret de papé perque ets ahorros no bastaren per pegá foch a n'ets *habanos*.

Acabats ets uis de bou, no ha quedat mes remey que facturarlo cap a Port Bou.

Però sa feta mes bona
havent ja acabat es sous
fou que es camaré consóna
dignentlí de que una dona
li havia esclafats ets ous.

No hey hagué tortilla, pero no va faltá truita, que apesa de que no fos en patata, era en monete.

Madó Dellona.

D'Artá

Disapte una beata *farinera* dona una maltracada a un fiy seu perque lletja es FOCH Y FUM, traient foch p'es sis costats

¡Ja hu val en madó! Bet que sa preocupa de s'excomunió d'el Bisbe y no s'ha sabut cuindá de sa fruita prohibida de sa seu fiya que molt pronta podrà servir de *bonbo* a cualsevol banda de música!

Ja li hauría estat mes decorós, cuant en Bernat anava a passá sa veitada que hagués badat sa pipella així com becava o s'en anava a fe vehinats per dona mes lloch a n'es cine de cuina, que dona tant bon resultat

Ja hu deya es frare Campanet en ses seues retòricas y fent exclamacions: —*S'estopa, arrán d'es foch, s'encén! Y cuant s'encén dona moltes sorpreses*

Vamos, madó Bet, deixau lletja a n'es fiy vostre es FOCH Y FUM que fa obri sa pipella y dona bons conseis, fa anà alerta ses famelles y fa agontá

es llum dret y no volgueu que vos fassen un retrato al natural qu'estará excomunicat hasta d'en Barrufet.

Ara un bando

¡Tatariiii!! Cualsevol famella d'Artá que reunesca condicions matrimonials, esto és, dugui molts de dobbés y sia jova y guapa, si es que sa vol casá depresa y a correnses que passi pa sa nostra redacció ahont gordam es retrato d'un pollo que te molta casera Si s'agraden a dins vint dies hauran feta sa barrina.

Pufet.

Ja ma contestaréu

A Bons Ayres trobaréu
caragolets a tota hora
y es moros vos lleparéu
en tot lo que menjareu
tant a dedins com defora.

Bons Ayres

D'es Pont d'Inca

Diumente a c'an Bayé, posaren amb'escena «Don Juan Tenorio» sa companyia d'el Señor Miserol. Feren tot lo que pogueren per ferhó be pero no resultá així com s'esperava.

A n'es Plà de na Tesa sa Compañia Pont d'inqua posá també amb'escena «Es Saqueo de sa Plassa», «En Pau Xim Verdolaga» y altres. No porém dí com hen feren perque no pogueren anarhi pero desde aquí sabém de memori es miracles que saben fe. De resultes d'aquesta funció sa Compañia ha declarat es boicot a s'apuntadó y a n'es barba.

Ja hu val! Ses rates, si seguim així vendrà dia qu'el declararan a n'es moixos y sinó j'han tornarem parlá.

En Xim

NOTA: Per falta d'espai deixám de publicá sa bregue d'en Barbut y en Bernat. La setmana qui ve mos n'ocuparem si som vius y per cert en tots es pels y señals.

De Lluchmajó

Fa un cuant temps que mos canviaren s'Alcalde per un altra de sa mateixa guarda y germá seu

Es que tenim ara, qu'es Don Miquelet, com sap que prest te que haverhi eleccions no s'atura en tonteries pescant vots y deixa jugá a joch privat, deixa pastura porches, xots y euveyes per hont li do na la gana a n'es porqué o pastó porque es celadós han de gordá ets esclatasanchs de s'alcalde a «Ses Males Cases».

Don Pedro, es seu germá, fe un teatro y hey fa cine y per favorirlo ha prohibit que a una casa fassen balls com si per ell no hi hagués justicia ni cosa semblant.

Si Don Miquelet no trata de obrá be mos obligarà a que li fraguém alló qu'ell sap de les fosques ...

Meu

Aviat sa publicarà s'inteteresant monólech
Sa huelga de ses Pentinadores.

¡¡PREU 10 CENTIMS!!

Xispa felanitxera

A n'es cairé Majó ni ha madurat una de ben verda, una famella que ja ha provat tota classe de joves (és es di, no se si's ha provat) lo cert és que n'ha festetjats molts y cap li agradava fins que a n'es final n'ha trobat un y está tota xiflada, no d'ell sinó de ses cortarades.

Pobreta! Cuant ta trobarás qu'en Pera Juan te ses cortarades gastades y es dia que tengues gana tantsols no ta podrá consolá, ja vos aclarireu.

En Xim pám.

De Son Servera (y en forasté)

Sr. Escola: Le felicito por el éxito del articulo del otro número, pero ya que parece enterado, disculpe que le haga algunas preguntas referentes al célebre Coll Curt.

—¿Que actitudes tiene ese hombre para administrar una matanza?

—¿Que nociones comerciales habrá estudiado durante su carrera de cura?

—¿Cuál es la espina venenosa que posee ese intruso que bajo el disfruz religioso se encaja el disfraz de caudillo comercial?

—¿Como es que no ha demostrado que un estudiante en medicina o en veterinaria sea como él ha dicho, mas ignorante en religión que un jornalero?

Ese tunante de Coll Curt, que se ha metido en el seno de una familia sin el permiso del jefe de la

casa, el cual es causa de discordias entre los vecinos de este pueblo, no puede tener buena intención, ha de ser necesariamente un ignorante en la matanza, un iluso en el comercio y un hipócrita en religión, porque sus maneras impertinentes, su carácter intrascendente y sus hechos molestos están en abierta pugna con la doctrina de Cristo y Cristo, amigo Escola no pensó nunca en construir un sindicato en vez de edificar su propia iglesia.

Un cantado.

Cap allá m'hen vatx

—Vatx a La Estrella a menja que es sa Fonda avuy en dia que heu fa en mes economía y ahont ta pots atipa sense que hajes de gastá en ses raciéus un accés, ta costa molts pochs dobbés y ta treus com no es estrany, sa panxeta de mal any com diuen es marinés.

La Estrella

Es ball d'aferrats d'es fadrins de Galilea

A Galilea ni ha uns cuants que com qu'ells no son fadrins y heu volen essé, sa pensen que no n'hi ha cap de fadri y conviden es casats per fe balls y devertí ses fadrines. No se si pensen qu'ets altres no tenen una pesseta o no saben ballá lo cert es que sols volen ballá ells.

Entenguin aquets curros, per no dirlós... un altra cosa, que ni ha d'altres qu'en saben.

Mares que teniu fies que ballin d'aferrats, no se com voleu que ballin amb'aquets, perque si no los heu reparats ja los miraren y veureu lo que s'acosten pues com que n'on saben s'afaffen fort a elles per po de no caure o per....

Alerta, qu'hey ha perill de sorti cualica boñy que s'haurá de foradá....!

Es forasté.

De Sansellas

A n'aquest poble na tenim un de cota negra que li agrada està amb'elles que sense elles.

Un dia sortint de la sacristia na ve dues que anaven de curt y conversaven d'es seus asuntos y les va di:

—Perque no veniu a canostra que tench un asuntet de que parlarvós?

Sen anaren tots tres a caseua, eil tencá sa porta y allá dedins les tengué mes de dues hores.

Un altra dia n'aturá desde es seu portal dues mes de curt y també les fe entrá, tencá sa porta y no se res mes.

Alerta, pares y mares de Sansellas; si perque duen cota negra ja los deixau ses fies ben confiades vetla, recordant un altra pas de fa molts d'any. Els son de carn y os com noltros.

Ja e'stich encapallat perque hen conech de panderos. A n'es nou mesos enteros sortirà sa veritat.

Patates.

Fire es s'hora

Qui necesiti calsat tant per masclles com famelles y el compra a Can Estarellas el tendrà ben reforçat, de moda, garantit d'aquell que no espeña es peus d'es qu'en fanch y amb'aigo el treus segù de que no el rompràs y adamés el trobaràs econòmic en sos preus.

Colón 68

De Santañy

Conversa entre amigas

—Escola, María, que no saps això?

—¿Que?

—Que jo ahi era a matanses en na Catalina y en Llorens li va comprá un buñó y no men va voléfe part a mi y en camvi na fe part a na Francisca perque cuant hauriem sopat mogués es joch de trencala mola. Ja sopats mos posarem a jugá y na Francisca sa situá a devora sa clau de sa lámpara eléctrica y tots jugant a trencala mola, trencala el castell, cada una que s'aferrí amb'ell. Y na Catalina y en Llorens s'afeixaren, na Francisca apagá es llum y quedaren lo menos dos minuts a les fosques y aferrats d'uncla.

—Devlen està enllapolits de dilluns que sa donaven besades, vist meu.

—Jo no sabia perque s'estimaven tant y ara heu veix. Jo també na donaré a n'es meu.

—Y jo, sin tenia, de molt bon gust n'in donaria.

Sa sogra repelena

Imp. de A. Rotger.

Colón 68